

Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Coğrafyacı Algısı II: Fiziksel Özellikler

Geliş Tarihi: 18.01.2017

Kabul Ediliş Tarihi: 25.07.2017

Yurdal DİKMENLİ¹, Çağrı ÖZTÜRK DEMİRBAŞ²

ÖZ

Bu çalışma coğrafya öğretmen adaylarının coğrafyacı algısına ilişkin imajlarını açığa çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafyacının fiziksel özelliklere ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 74 coğrafya öğretmen adayından alınmıştır. Nitel desende tasarlanan çalışmada toplanan dokümanlar içerik analizi ile tümevarımsal olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda coğrafya öğretmen adaylarının coğrafyacının taşıdığı fiziksel özelliklere ilişkin algıları dış görünüş (1), bedensel yapı (2) ve karakteristik özellik (3) olmak üzere üç kategoriden oluştuğu görülmüştür. Katılımcıların çizimlerinden ortak bir coğrafyacı dış görünüşü tasviri yapıldığında; arazi çalışmasında ağırlıklı olarak bol, rahat, çok cepli pantolon ve yelek ile uzun arazi çalışmaları sonunda saç ve sakal bakımı ötelenmiş bir görselin ortaya çıktığı; sınıf, laboratuvar, çalışma odası gibi iç mekân çizimlerinde ise coğrafyacının resmi veya günlük kıyafetli saç-sakal bakımı özenli olarak resmedildiği söylenebilir. Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafyacının cinsiyetine ilişkin algıları cinsiyet önemli değildir, erkek ve kadın olmak üzere 3 kategoride; yaşına ilişkin algıları ise herhangi bir yaşı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Coğrafya eğitimi, coğrafyacı algısı, coğrafya öğretmeni adayları, fiziksel özellikler, coğrafyacının fiziksel özellikleri.

Geography Teacher Candidates' Perceptions of Being a Geographer- II: Physical Properties

ABSTRACT

This study aims to reveal geography teacher candidates' perceptions of being a geographer. With this aim, the participants' opinions about the physical properties of a geographer were collected with a semi-structured interview form. The data was gathered from 74 geography teacher candidates studying at a Turkish and Social Sciences Education, Geography Teacher Education Department. The study is of qualitative design, and the collected documents were analyzed using content analysis and inductive analysis methods. To the study results, the participants' perceptions concerning physical properties of a geographer were grouped under three categories: appearance (1), physical body (2) and characteristic features. When a geographer figure was drawn from the participants' common drawings, we see a geographer figure who generally wears loose, casual trousers with many pockets and a vest on land works. This figure also seems to neglect his hair due to long hours of land work. On the other side, in terms of classroom, laboratory or

¹Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Yrd. Doç. Dr., ydikmenli@ahievran.edu.tr

²Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Doç. Dr., cozturk@ahievran.edu.tr

office drawings of the participants, this figure can be seen in formal or casual clothes with elaborate hair. The participant candidates' perceptions towards gender were categorized in three groups: gender does not matter, male and female. Perceptions towards age were not categorized and determined as no age.

Key Words: Geography education, geographer perception, geography teacher candidates, physical properties, physical properties of geographer.

GİRİŞ

Mesleki kimlik olarak coğrafya disiplini kendine iş edinmiş kişilere coğrafyacı denir. Coğrafyanın anahtarı olan mekânı inceleyerek, insan ile bu mekân arasındaki etkileşimi kendine ait yöntemleri kullanarak araştıran ve ulaştığı sonuçlar yardımıyla yaşamı yönetip gelecekteki mekânı planlama konusunda söz söyleyen kişi coğrafyacıdır (Öztürk Demirbaş ve Dikmenli, 2016).

Coğrafyacı sıfatına erişebilmek için Fen-Edebiyat Fakülteleri, Dil-Tarih-Coğrafya Fakülteleri, Edebiyat Fakülteleri, Temel Bilimler Fakülteleri, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakülteleri coğrafya bölümü mezun olmak gerekir. Ayrıca Eğitim Fakültelerinin coğrafya öğretmenliği programlarından mezun olan coğrafya öğretmenleri de coğrafyacı kimliğine sahiptirler. Öğrencilerde coğrafyacı algısını oluşturacak kişiler kuşkusuz ilk aşamada coğrafya öğretmenleridir. Bu nedenle coğrafya öğretmenleri yetiştirilirken coğrafyacı kimliğine ilişkin herhangi bir bakış açısının kazandırılmasında ve öğretmen-öğrenci etkileşiminde coğrafyacı imajı oluşturulmasında bu büyük önem taşımaktadır. Peki aday coğrafya öğretmenlerinin coğrafyacı algısı nasıldır? Bu sorunun yanıtını bulmak için yapılan literatür taramasında coğrafyacı kimliğine yönelik bir çalışmaya rastlanılmamakla birlikte bilim insanı imajına yönelik geniş bir çalışma yelpazesinin olduğu gözlenmiştir. Buradan hareketle bir çizim üzerinden bilim insanı imajlarına yönelik çalışmalar incelenerek coğrafyacı algısının benzer bir yaklaşımla analiz edilebilir mi sorusuna cevap aranmıştır. Aşağıda literatür olarak bilim insanı imajlarının tespitine yönelik çalışmaların kısa bir tarihsel gelişimi verilmiş, sonrasında coğrafyacı algısının tespitinde kullanılan yöntem ve analiz açıklanarak bulgulara geçilmiştir.

Bilim insanı mantıksal düşünen, önyargıdan uzak, objektif ve eleştirci kişidir. Evrensel düşünür, geniş bir hayal ve yorumlama gücüne sahiptir. Yaptığı çalışmaları bilimsel temellere dayandırır ve bilimsel kurallara uygun şekilde çalışır (Korkmaz, 2004). Bilim eleştirel ve mantıksal düşünmeyi, merak etmeyi, şüpheyi vurgulayan bir çalışma olarak düşünülürse, bilim insanı da bu çalışmayı en iyi şekilde devam ettiren ve sonlandıran kişidir (Özoğlu, 1994). Bilim insanında bulunan üstün zekâ dışında bazı davranış ve beceriler ancak kaliteli bir eğitimle gün yüzüne çıkartılabilir.

Öğrencilerin, bilim ve bilim insanına yönelik değer ve imgelerini öğrenme-öğretme yaşantısında aynı anda etkileyebilen tek kişi öğretmendir. Bu nedenle öğrencilerin kalıp yargıların ötesinde bilim insanı imajı oluşturmalarına yardımcı olması beklenen öğretmenlerin de bilim insanı imajlarının bu doğrultuda olmasına ihtiyaç vardır (Küçük ve Bağ, 2016). Öğretmenin yansıtmakta olduğu

görüntü ve davranış örüntüsü öğrencilerin hem bilime, hem de bilim insanına yönelik değer ve tutumlarını etkileyeceği gibi, bilim insanı ile ilgili imgeleri de şekillendirecektir. Ayrıca öğrencilerin gelecekte bilimle ilgili alanlarda mesleki tercihlerinde sahip oldukları bilim ve bilim insanı algılarından etkilendiği düşünülmektedir (Finson, Beaver ve Cramond, 1995).

Bireyler benzer şeyleri farklı biçimde algılayabilmektedirler. Zekâ tipi, öğrenme stili, bireysel farklılıklar, algıda seçicilik ve yaş gibi özelliklere bağlı olarak algılar değişerek şekillenebilir. Öğretmenin görüntüsü, beden dili ve öğrencilere verdiği sözlü ve sözsüz mesajlar, karşı tarafta bir izlenim bırakabilir. Bu nedenle öğrencilerin gözünde doğru ve etkili bir imaja sahip olmak, öğretmen açısından bırakacakları etki çok önem taşımaktadır. Ancak bununla birlikte doğru imaja sahip olmak kişinin kendine olan güveninin artmasında ve başarılı olmasında da çok önemlidir. Algılarımız beklentilerimize yön verdiği için algılarımızdaki farklılıklar bazen gerçekle olmayanları da gerçekmiş gibi görmemize neden olabilir. Çünkü günlük yaşam sürecinde insanlar; nelerden, nasıl ve ne şekilde etkilendiklerini fark edemeyebilirler (Öztürk Demirbaş ve Dikmenli, 2016).

Öğrencilerin sahip oldukları bilim insanı imajları üzerine yapılan ilk araştırma 1957 yılında Mead and Metraux tarafından ABD’de yapılmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre öğrenciler bilim insanını “*beyaz önlük giyen ve laboratuvarında çalışan, orta yaşlı ya da yaşlı, gözlüklü, genellikle sakallı, etrafı deney tüpleri, bunzen ocakları, cam balonlar ve şişeler, çengelli cam tüpler ve kadranları ile garip makineler v.b. araç-gereçle çevrelenmiş, günlerini deney yaparak geçiren, kimyasalları bir deney tüpünden diğerine boşaltan, mikroskop kullanan, hayvanlarla ve bitkilerle onları keserek ya da onlara serum enjekte ederek deney yapan*” birisi olarak algılamaktadırlar. Bu ilk çalışmadan sonra birçok araştırma ile alan yazına katkı yapılmıştır (Beardslee ve O’ Dowd, 1961; Krajcovich ve Smith, 1982). 1983 yılında ise Chambers tarafından “Bir bilim insanı çiz testi” ile alan yazında bu tür çalışmalar hız kazanmıştır. Rennie (1986) Avustralya’daki ilköğretim öğretmen adaylarının bilim insanı imajlarına yönelik çizimlerinden yola çıkarak, bilim insanlarını, *erkek, laboratuvar önlüklü ve elinde deney tüpleri olan, biraz tuhaf bakışlı ve çılgın görüntüleri olan kişiler* olarak algıladıklarını belirlemiştir. Kahle (1989) tarafından yine ABD’de ilköğretim ve ortaöğretim öğretmen adaylarının bilim insanı imajına yönelik çizimleri değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular Rennie’nin bulguları ile karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda ABD’deki ve Avusturalya’daki öğretmen adaylarının benzer bilim insanı imajına sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerde bilim insanına yönelik basmakalıp imajın nasıl oluştuğu ile ilgili birçok neden ileri sürülmüştür. Öğrencilerin bilim insanı imgesinin oluşmasında televizyon başta olmak üzere medyanın (Schibeci ve Sorenson,1983), bireylerin ailelerinin (Tenenbaum and Leaper, 2003; Scott and Mallinckrodt, 2005), öğretmenleri ve akranlarının (Türkmen, 2008), medyanın sunduğu popüler kültürün (Steinke, 2005) etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bilim insanına yönelik görsel imgelerinin temel kaynaklarından birinin de ders kitaplarında yer alan bilim insanları olduğunu ileri sürülmüştür (Türkmen 2008;

Laçin-Şimşek, 2011; Özgelen, 2012; Rawson ve McCool, 2014). Bazı çalışmalarda ise imgelerin kaynağının bilim insanlarının yaşam öyküleri ve ders kitaplarının olduğunu vurgulamışlardır (Ağgül-Yalçın, 2012; Erten, Kıray ve Şen-Gümüş, 2013).

Çocukların ve gençlerin bilim insanına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla farklı ülkelerde yapılan pek çok çalışmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Okulöncesinde bilim insanına ait tanım ve imajlar daha farklıyken eğitim seviyesi ve yaş artıkça değişerek yeni bir imajın ortaya çıktığı saptanmıştır (Güler ve Akman, 2006). Ayrıca öğrencilerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe bilim insanına yönelik görsel imgelerinin daha basmakalıp hale geldiği ileri sürülmüştür (Karaçam, Aydın ve Diğilli, 2014).

Türkiye’de ise, 2000 yılından itibaren bireylerin bilim insanı imajlarını belirlemeye yönelik birçok çalışma yapılmakla beraber bunlardan bazıları (Ağgül-Yalçın, 2012; Bilen, Özel ve Bal, 2012) üniversite öğrencilerinin bilim insanı imajlarını irdelemektedir. Belirtilen çalışmalar farklı öğretim seviyesinde uygulanmış olsalar dahi, çalışmalar sonucunda öğrencilerin genel olarak bilim insanını kel, sakallı, gözlüklü, beyaz önlük giyen ve kapalı alanda yalnız çalışan bir erkek olarak imgeledikleri belirlenmiştir.

Farklı düzeylerdeki öğrencilerin bilim insanı algılarını belirlemeye yönelik çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen bu öğrencilerin algıları üzerinde önemli etkileri olan öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının bu konulardaki algılarını belirlemeye yönelik çalışmaların nispeten daha az olduğu görülmektedir. Bu çalışmada amaç, öğretmen adaylarının *coğrafyacıların fiziksel özelliklerine ilişkin algılarını* tespit etmek ve bu konuya açıklık getirmektir. Gençlerin geçmişte yaşadıkları olumlu veya olumsuz tecrübelerinden dolayı kendilerinde bir coğrafyacı algısı oluşmuştur. Alan yazında bugüne kadar coğrafyacı kimliği ve imajı algısı ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konuda daha önce Öztürk Demirbaş ve Dikmenli (2016) tarafından Coğrafya Öğretmeni Adaylarının Coğrafyacı Algısı I: Zihinsel Özellikler ve Çalışma Durumu isimli bir çalışma yapılmış fakat bu çalışmada coğrafyacının fiziksel özelliklerine yer verilmemiştir. Bu nedenle çalışma alanda yapılan ilk çalışma özelliği taşımakta ve önceki çalışmanın devamı niteliğindedir. Coğrafya öğretmenlerinin fiziki görünümleri öğrencilerin coğrafya ve coğrafyacı algılarını doğrudan veya dolaylı yoldan etki etmektedir. Çünkü derse ve öğretime yönelik öğrencilerin olumlu duygu ve düşünceler beslemeleri öğrencilerin derse katılım durumunu belirler ve öğretime yönelik olumlu algı ve imaj oluşmasına da katkıda bulunur. Coğrafya öğretmeni adaylarının bugüne kadar duydukları ile algıladıklarından yola çıkarak *coğrafyacı* imajını tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma özgün bir çalışma özelliği de göstermektedir.

Araştırmanın Problemi

Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafyacının taşıdığı fiziksel özelliklere ilişkin algıları nasıldır?

YÖNTEM

Coğrafyacının fiziksel özelliklerini coğrafya öğretmen adaylarının nasıl algıladıklarını tespit etmek için yapılan çalışma nitel desende tasarlanmıştır. Verilerin analizinde doküman incelemesi yapılarak tümevarımsal analiz gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma; doküman, görüşme, gözlem gibi nitel bilgi toplama işlemleri kullanılarak elde edilen verilerin analiz edilmesi ile algı ve olayların doğal ortamında reel ve bütünsel olarak ortaya çıkarılmasına ilişkin izlenen süreçtir (Yıldırım, 1999). Toplumsal yapı, örgütsel değişim, insan hayatı, biçimi, öyküleri ve davranışlarını anlamaya yönelik bilgi üretme süreci olan (Strauss ve Corbin, 1990) nitel araştırma; araştırmanın sahasına gidilmesi, oranın betimlenmesi, betimlemenin açıklanması ve bu açıklamanın formüle edilmesini içerir (Balcı; 2005).

Araştırmacı nitel süreç sonunda problemine dair okuyucusuna betimsel, bütüncül ve gerçekçi bir resim sunmayı hedefler. Bu nedenledir ki nitel veriler ayrıntılı ve konunun en karanlık kısımlarını ortaya çıkarabilecek derinliğe sahip olmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Var olan somut gerçekliğin içindeki yerleşik bilgiyi tümevarımsal yöntemle açığa çıkarma işlemi olan nitel analiz; dayandığı temel varsayım gereği yerleşik olan bilginin araştırmacı tarafından örülerek oluşturulan ağın yapılandırılmasıdır (Özdemir, 2010). İnsanların durum, olay ve olgulara yönelik öznel bakışlarının ortaya konulmasının amaçlandığı nitel çalışmalar nicel çalışmalara göre daha üstündür (Storey, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 29'u kız ve 45'i erkek olmak üzere toplam 74 coğrafya öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubuna ilişkin betimsel istatistik Tablo 1'de verilmiştir.

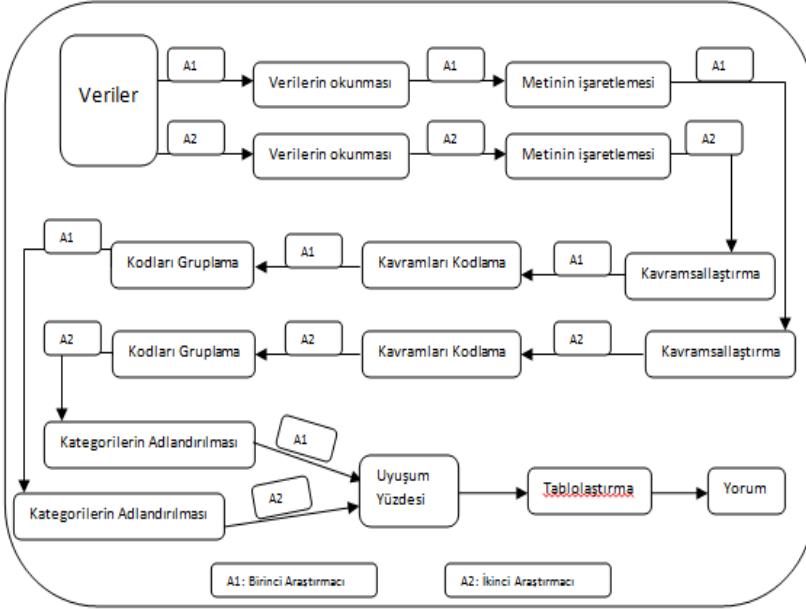
Tablo1. *Çalışma Grubu*

	f	%	
Cinsiyet	Kız	29	39.2
	Erkek	45	60.8
	Toplam	74	100

Verilerin Toplanması ve Analizi

Aday coğrafya öğretmenlerinin *coğrafyacı* algılarının ortaya koymak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen (Öztürk Demirbaş ve Dikmenli, 2016) yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Coğrafyacının zihinsel özellikleri, çalışma ortamı ve fiziksel özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan görüşme formu 14 sorudan oluşmaktadır. Bu makalede coğrafyacıların fiziksel özelliklerini betimlemeye yönelik sorulan 3 sorunun yanıtları çalışmanın verisi olarak kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmen adayları CÖA1, CÖA2 şeklinde CÖA74'e kadar kodlanarak adlandırılmıştır. Her iki araştırmacı tarafından coğrafya öğretmen adaylarının sorulara verdiği cevaplar önce birinci soru, sonra ikinci soru ve devamı şeklinde okunmuştur. Yapılan ilk okumanın ardından gerçekleştirilen ikinci okumada coğrafya öğretmen adaylarından elde edilen veriler araştırmanın amacı doğrultusunda açığa çıkan anlamlar gözetilerek metin üzerinde işaretlemeler yapılmıştır. Böylece ilk kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlar farklılıklar ve benzerlikler dikkate alınarak gruplandırılmıştır. Birbiri ile ilişkisi bulunan kodlar aynı kategorilerde birleştirilerek temalar yapılandırılmıştır (Creswell, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2005). Kodlamaların güvenilirliği açısından araştırmacıların ayrı ayrı gerçekleştirdiği kodlamalar uyuşum yüzdesi kullanılarak kontrol edilmiştir. Uyuşum yüzdesinin hesaplanmasında "*görüş ortaklığı / (görüş ortaklığı + görüş ayrılığı) x100*" formülü kullanılmış (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmacılar arasındaki uyuşum oranı 87 olarak hesaplanmıştır. Verilerin analiz süreci şekil-1'de verilmiştir (Öztürk Demirbaş ve Dikmenli, 2016).

Şekil 1. Araştırmanın Analiz Süreci (Öztürk Demirbaş ve Dikmenli, 2016).

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu kısımda coğrafya öğretmen adaylarının görüşme formunda coğrafyacının fiziksel özelliklerine ilişkin sorulara verdiği cevaplara ilişkin analizler tablolaştırılarak verilmiştir. Tablo 2'de coğrafya öğretmen adaylarının **Coğrafyacının fiziksel özellikleri nelerdir? Aşağıdaki boşluğa bir coğrafyacı çiziniz.** Sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin analiz yer almaktadır. Tablo 2

incelendiğinde aday coğrafya öğretmenlerinin çizimleri ve açıklamalarından coğrafyacının fiziksel özellikleri *dış görünüş* (1), *bedensel yapı* (2) ve *karakteristik özellik* (3) olmak üzere üç kategoriden oluşmuştur.

Öğretmen adayları coğrafyacının fiziksel özelliklerini ortaya koyarken *dış görünüş* kategorisinde *kıyafet* ve *saç-sakal* temalarında çizimlerde bulunmuşlardır. *Kıyafet* temasında araştırmaya katılan coğrafya öğretmen adaylarının %58 (f:43)'i coğrafyacılığı *bol, rahat, çok cepli yelek ve pantolonlu* çizmişlerdir. Daha çok arazi çalışması görselinde ifade edilen bu coğrafyacılar hareket kabiliyetinin rahatlığı, kullanılan araç-gerecin ve toplanan materyallerin yerleştirilmesi için bol cepli rahat pantolon ve yeleklerle resmedilmişlerdir. Coğrafya öğretmen adaylarının %26'sı (f:19) coğrafyacılığı *gündelik giyim: pantolon, etek, tişört, gömlek vb.* ile çizmişlerdir. Bu çizimlerde kıyafetler spesifik özellik taşımaktan ziyade günlük kullanıma uygun resmedilmiştir. Öğretmen adayları bu görsellerin bazılarında coğrafyacılığı arazide bazılarının da ise sınıf veya laboratuvar ortamında resmetmişlerdir. Katılımcıların %16'si (f:12) ise kıyafet temasında coğrafyacılığı *resmi, takım kıyafetli* olarak çizmişlerdir. Bu görsellerin mekânlarındaki ortaklık ise sınıf, çalışma odası ve laboratuvar gibi iç çalışma alanlarının kullanılmış olmasıdır. Buradan hareketle çalışmaya katılan coğrafya öğretmen adaylarının coğrafyacılığı daha çok arazide imajladıkları ve fiziksel görünüş kategorisinin kıyafet temasında arazi çalışmasına uygun kıyafetlerle resmettikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra katılımcıların coğrafyacılığı yalnız arazide çalışan değil gerektiğinde mekânsal olarak sınıf, çalışma odası, laboratuvar gibi alanlarda rahat, salaş arazi kıyafetlerinden farklı olarak günlük ve resmi kıyafet de kullandıklarını görsellemişlerdir.

Öğretmen adaylarının yarısından fazlası coğrafyacının fiziksel özelliklerini ortaya koyarken *dış görünüş* kategorisinin *saç-sakal* temasında %55'i (f:40) coğrafyacılığı *saç-sakal tıraşlı* olarak çizmişlerdir. Katılımcıların %24'ü (f:18) coğrafyacılığı *saç-sakal karışık, uzun ve dağınık*; %16'sı (f:12) *kısa saç-kirli sakallı* çizmişlerdir. Görsellerinde kadın coğrafyacı çizimi kullanan katılımcıların ise %5'i (f:4) *uzun ve günlük kullanım* bir saç modeli çizimi tercih etmişlerdir. Buradan coğrafya öğretmen adaylarının yaklaşık yarısı coğrafyacılığı saç-sakal temasında tıraşlı ve bakımlı ifade ederken özellikle arazi çizimlerinde neredeyse diğer yarısı saç-sakal uzun veya kısa saç-kirli sakallı görsellemişlerdir.

Ortaya çıkan dış görünüşten bir coğrafyacı tasviri yapmak gerekirse arazi çalışmasında ağırlıklı olarak bol, rahat ve çok cepli pantolon ve yelek ile uzun arazi çalışmaları sonunda saç ve sakal bakımı ötelenmiş bir görselin ağırlıklı olarak ortaya çıktığı; iç mekân çizimlerinde ise coğrafyacının resmi veya günlük kıyafetli saç-sakal bakımı özenli olarak resmedildiği söylenebilir.

Öğretmen adayları coğrafyacının fiziksel özelliklerini ortaya koyarken ikinci olarak *bedensel yapı* kategorisinde *beden* ve *yaş* temalarında çizimlerde bulunmuşlardır. *Beden* temasında araştırmaya katılan coğrafya öğretmen adaylarının %31 (f:23)'i coğrafyacılığı *sağlıklı-formda-fit*; %24 (f:18)'ü *araziye uyumlu*; %19 (f:14)'ü *dayanıklı*; %9 (f:7)'ü *çevik-atılğan-dinamik*; %8 (f:6)'i

güçlü-kuvvetli; %5 (f:3)'i iri-kalıplı; %3 (f:2)'ü kaslı ve %1 (f:1)'i uzun boylu çizmişlerdir.

Tablo 2. CÖA'nın Coğrafyacının Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Kategori	Tema	İfadeler	K		E		Toplam	
			f	f	f	%		
Dış Görünüş	Kıyafet	Bol, rahat ve çok cepli, yelekli	12	31	43	58		
		Gündelik giyim: pantolon, etek, tişört, gömlek vb.	10	9	19	26		
		Resmi, takım kıyafetli	7	5	12	16		
		Toplam	29	45	74	100		
	Saç-Sakal	Saç-sakal tıraşlı	14	26	40	55		
		Saç-sakal karışık, uzun ve dağınık	7	11	18	24		
		Kısa saç-kirli sakallı	4	8	12	16		
		Uzun ve günlük kullanım*	4	-	4	5		
		Toplam	29	45	74	100		
	Bedensel Yapı	Beden	Sağlıklı - Formda - Fit	10	13	23	31	
Araziye uyumlu			7	11	18	24		
Dayanıklı			5	9	14	19		
Çevik - Atılgan - Dinamik			3	4	7	9		
Güçlü - Kuvvetli			2	4	6	8		
İri, Kalıplı			1	2	3	5		
Kaslı			1	1	2	3		
Uzun boylu			-	1	1	1		
Toplam		29	45	74	100			
Yaş		Orta yaşlı	16	30	46	62		
	Genç	11	12	23	31			
	Yaşlı/Olgun	2	3	5	7			
Toplam	29	45	74	100				
Karakteristik Özellik	Karakter	Hareketli - aktif	6	11	17	23		
		Disiplinli	5	6	11	15		
		Kararlı - azimli	2	8	10	13		
		Dikkatli- özenli	5	4	9	12		
		Düzenli	2	5	7	9		
		Sosyal	3	3	6	8		
		İlgi çekici	2	3	5	7		
		Çalışkan	2	2	4	6		
		Girişken	1	2	3	5		
		Dört gözlü (daha fazlasını görebilen)	1	1	2	3		
Toplam	29	45	74	100				

Fiziksel özelliklerin *bedensel yapı* kategorisi *beden* temasında dikkat çeken durum genel olarak coğrafyacının arazi çalışması yapması gereği sağlıklı, araziye uyumlu, dayanıklı ve çevik bir özellik taşıması vurgusunun olduğu söylenebilir. Fiziksel özelliklerin *bedensel yapı* kategorisi *yaş* temasında ise katılımcıların %62 (f:46)'sinin coğrafyacıyı *orta yaşlı*, %31 (f:23)'nin *genç* ve %7 (f:5)'sinin *yaşlı-olgun* olarak çizdikleri görülmüştür.

Tablo-2 incelendiğinde coğrafya öğretmen adayları coğrafyacının fiziksel özelliklerini ortaya koyarken üçüncü olarak *karakteristik özellik* kategorisinde *karakter* temasında çizimlerine ifadeler eklemiştir. Bu ifadelerin ilk dört sırasında *hareketli-aktif* (%23, f:17); *disiplinli* (%15, f:11); *kararlı-azimli* (%13, f:10) ve *dikkatli-özenli* (%12, f:9) karakter özellikleri söylenmiştir. Resim 1'de katılımcılardan CÖA17 (Erkek)'nin çizmiş olduğu coğrafyacının fiziksel özelliklerine ilişkin bir örnek verilmiştir.

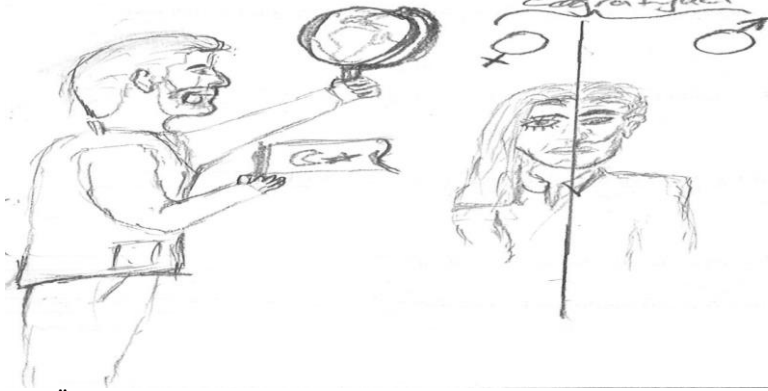
Resim 1: CÖA17 (Erkek)

Coğrafya öğretmen adaylarının **Coğrafyacının cinsiyeti nedir?** Sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 3'te verilmiştir. Coğrafya öğretmen adayları coğrafyacının cinsiyetine ilişkin görüşleri *cinsiyet önemli değildir, coğrafyacı erkek olmalıdır ve coğrafyacı kadın olmalıdır* olmak üzere 3 kategoride toplanmıştır.

Tablo 3.CÖA'nın Coğrafyacının Cinsiyetine İlişkin Görüşleri

Coğrafyacının Cinsiyeti	K	E	Toplam	
	f	f	f	%
Cinsiyet önemli değildir.	20	28	48	64,9
Coğrafyacı erkek olmalıdır	5	17	22	29,7
Coğrafyacı kadın olmalıdır	4	-	4	5,4
Toplam	29	45	74	100

Coğrafyacının cinsiyetine ilişkin *cinsiyet önemli değildir* kategorisi; %64,4 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının üçte ikisi coğrafyacının cinsiyetinin ne olduğunun önemli olmadığını belirtmişlerdir. Her iki cinsiyetin de coğrafyacı olabileceği algısına sahip bu grubun %58,3'ü erkek, %41,7'si kadındır.

Resim 2: CÖA69(Erkek)

Coğrafyacının hem kadın-hem erkek olabileceğine örnek çizim Resim 2'de verilmiştir. Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA5: Coğrafyacının cinsiyeti yoktur. Herkes coğrafyacı olabilir. (Erkek)

CÖA11: Coğrafyacının cinsiyet farkı yoktur. Seven ve eğitimini alan herkes coğrafyacı olabilir. (Erkek)

CÖA13:Kız-erkek olabilir. Fark etmez. (Kadın)

CÖA24: Cinsiyeti yoktur. (Erkek)

CÖA32: Fark etmez. Cinsiyetin bir önemi yok bence..(Kadın)

CÖA33: Coğrafi bilince ulaşmış herkes coğrafyacı olabilir. Cinsiyet önemli değil. (Kadın)

CÖA56: Cinsiyet aranmaz. (Erkek)

CÖA74: Fark etmez. Coğrafyayı seven doğayla barışık herkes coğrafyacı olabilir. (Kadın)

Coğrafyacının cinsiyetine ilişkin *coğrafyacı erkek olmalıdır* kategorisi; %29,7 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının yaklaşık üçte biri coğrafyacının cinsiyetinin erkek olduğunu belirtmişlerdir. Coğrafyacının erkek olabileceği algısına sahip bu grubun %77,3'ü erkek, %22,7'si kadındır. Kadın coğrafya öğretmeni adaylarının da coğrafyacının cinsiyetinin erkek olması gerektiğine ilişkin görüş bildirmesi dikkat çekici bir nokta olarak vurgulanmalıdır. Coğrafyacının erkek olabileceğine kadın gözüyle örnek çizim Resim 3'te; erkek gözüyle Resim 4'te verilmiştir.

Resim 3: CÖA28 (Kadın)

Resim 4: CÖA21 (Erkek)

Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA17: Coğrafyacı erkek olmalıdır. Çünkü sürekli arazide dağda çalışmak gerekir. Erkekler araziye daha uyumlu çalışabilir.

(Erkek)

CÖA19: Erkek. Tek başına araziye gitmek zor. (Kadın)

CÖA28: Coğrafyacı erkek olmalı bence. Gece gözlemleri, arazi çalışmaları zor.. (Kadın)

CÖA38: Erkek olmalı. Bana uygun olduğunu düşünmüyorum. (Kadın)

CÖA43: Tabii ki erkek olmalı. Haritalar, araziler, geziler daha çok erkeklere özgü. Erkekler için daha kolay bir meslek. (Erkek)

CÖA52: Keşifleri falan düşünürsek erkeklere özgü bir meslek gibi duruyor. Kadınlar tek başlarına dağ bayır gezerler mi? (Erkek)

CÖA68: Aslında kadın da olur erkek de olur ama gerçek coğrafyacı gene de erkektir. Yani coğrafyayı yapanlar erkektir.

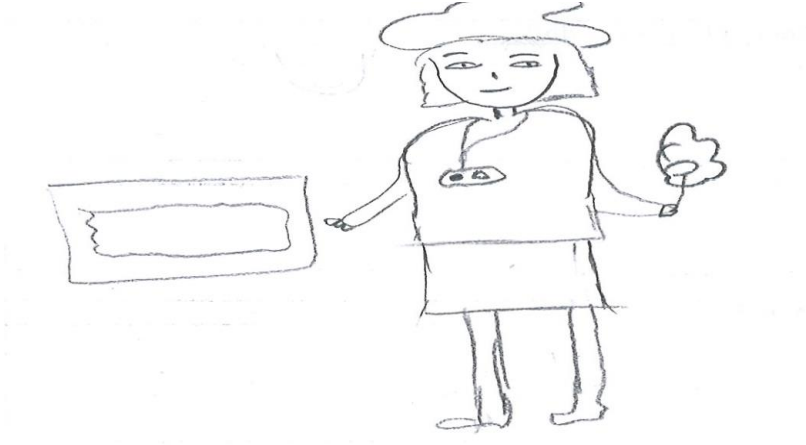
Coğrafya öğretmeni falan kadın olabilir. (Erkek)

Coğrafyacının cinsiyetine ilişkin *coğrafyacı kadın olmalıdır* kategorisi; %5,4 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının yalnız 4 tanesi coğrafyacının cinsiyetinin *kadın* olduğunu belirtmişlerdir. Coğrafyacının *kadın* olabileceği algısına sahip bu grubun tamamı (%100'ü) kadındır. Araştırmaya katılan bazı kadın öğretmen adaylarının coğrafyacının cinsiyetinin *erkek* olması gerektiğine ilişkin görüşlerinin yanında hiçbir erkek öğretmen adayının coğrafyacının cinsiyetinin yalnız *kadın* olması gerektiğine ilişkin görüşünün bulunmaması toplumsal cinsiyet açısından dikkate değer bir sonuçtur. Coğrafyacının kadın olabileceğine örnek çizim Resim 5'te verilmiştir. Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA36: Coğrafyacı kadın olmalı. Çünkü kadınlar ayrıntıcıdır; coğrafyada ayrıntıdadır. Kadınlar ilişki ve bağ kurmada iyi olduğundan coğrafi bilgiyi kurmada da daha başarılı olacaklardır.(Kadın)

CÖA37: Kadındır. Titiz olduğumuzdan çizimlerimiz daha iyi.(Kadın)

CÖA72: Lisedeki öğretmenim kadındı. Bana coğrafyayı sevdirdi. Burada da kadın hocalarımız iyi. (Kadın)

Resim 5:CÖA74(Kadın)

Coğrafya öğretmen adaylarının **Coğrafyacının yaşı kaçır?** Sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 4'te verilmiştir. Coğrafya öğretmen adayları coğrafyacının yaşına ilişkin görüşleri *yaşı yok, üniversiteden mezun olunca, uzmanlık alınca, coğrafya okumaya başlayınca* ve *ölümsüz* olmak üzere 5 kategoride toplanmıştır. Öğretmen adayları coğrafyacının fiziksel özelliklerini çizerken orta, genç ve olgun olmak üzere üç farklı biçimde resmettikleri ancak coğrafyacıların yaşlarını kendilerinden yazınsal olarak istendiğinde bunu daha çok coğrafyacı olma yaşı olarak algıladıkları görülmüştür. Coğrafyacı olma yaşının ise ağırlıklı olarak bu alana özgü bir eğitimin alınmasıyla ilişkilendirildiği söylenebilir.

Tablo4.CÖA'nın Coğrafyacının Yaşına İlişkin Görüşleri

Coğrafyacının Yaşı	K	E	Toplam	
	f	f	f	%
Yaşı yok	16	21	37	50
Üniversiteden mezun olunca	8	15	23	31
Uzmanlık Alınca	4	2	6	8,1
Coğrafya okumaya başlayınca	1	4	5	6,8

Coğrafyacı ölümsüz	-	3	3	4,1
Toplam	29	45	74	100

Coğrafyacının yaşına ilişkin *yaşı yok* kategorisi; %50 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının yarısı coğrafyacının belli bir yaşının olmadığını belirtmişlerdir. Coğrafyacı olma yaşının sınırlandırılmayacağını düşünen bu grubun %56,8'i erkek, %43,2'si kadındır. Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA11:7'den 70'e herkes coğrafyacı olabilir. Coğrafya sevmekle ilgilidir. Doğa sevgisi verirseniz yedi yaşındaki çocuk da coğrafyacı olabilir.(*Erkek*)

CÖA18: Gezip görebildiği, duyabildiği sürece yaşı olmaz. Doğada olmak, ondan keyif almak, onun farkında olmak coğrafyacı olmak demektir. (*Erkek*)

CÖA29: Yaşı yoktur. Kendini coğrafyacı hissediyorsa her yaşta coğrafyacı olunur. (*Kadın*)

CÖA31: 7 - ... Anaokulunda ilgisi başlayan kişi ölümüne kadar coğrafyacı olur. Zaten meraklı kişiler belli oluyor. Gezmeyi de sevince yaşı yok..(*Kadın*)

CÖA56: Yaşı yoktur. Yeter ki çalışmaya devam etsin.(*Erkek*)

CÖA59: En küçük yaştan ölene kadar..(*Kadın*)

CÖA65: Yaşı da cinsiyeti de yoktur bence. Yalnızca ben coğrafyaciyim desin. Lisedeki genç de coğrafya yapar üniversite mezunu da. (*Erkek*)

Coğrafyacının yaşına ilişkin *üniversiteden mezun olunca* kategorisi; %31 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının yaklaşık üçte biri coğrafyacı olabilmenin koşulunu ilgili alandan bir üniversite mezunu olmaya bağlamıştır. Coğrafyacı olmak için *üniversiteden mezun olunca* coğrafyacı olunur düşüncesine sahip bu grubun %65,2'si erkek, %34,8'i kadındır. Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA13:Üniversiteden mezun olunca (23 yaşında) coğrafyacı olunur. Coğrafya okumadan ben coğrafyaciyim denilemez. Alanla ilgili eğitim alınca coğrafyacı olunur.(*Kadın*)

CÖA20:20 yaş ve üstü coğrafyacı olabilir. Ortalama üniversiteden o yaşta mezun olunuyor.(*Erkek*)

CÖA28: Coğrafyacı tahmini 20 yaş ve üstündedir. Yirmili yaşlarda üniversite bitiyor.(*Kadın*)

CÖA32: Coğrafya bölümü okuyanların yaş aralığı kaçsa o zaman coğrafyacı olunur.(*Kadın*)

CÖA53: 21 yaşındadır. Coğrafya öğretmenliği ya da coğrafya bölümü ortalama bu yaşta tamamlanıyor.(*Erkek*)

Coğrafyacının yaşına ilişkin *uzmanlık alınca* kategorisi; %8,1 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının 6 tanesi

coğrafyacı olabilmek için en az yüksek lisans düzeyinde eğitim almak gerekliliğini vurgulamıştır. Coğrafyacı olmak için *uzmanlık alınca* coğrafyacı olunur düşüncesine sahip bu grubun %66,7'si kadın, %33,4'ü erkektir. Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA35: Coğrafyacı olabilmek için uzman olmak gerekir. Fiziki ya da beşeri alanda çalışma yapan kişi coğrafyacıdır. (Erkek)

CÖA44: Üniversitede çalışan coğrafyacılar coğrafyacı. Burada hoca olma yaşı neyse o yaşta. (Kadın)

Coğrafyacının yaşına ilişkin *coğrafya okumaya başlayınca* kategorisi; %6,8 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan coğrafya öğretmeni adaylarının 5 tanesi coğrafyacı olabilmek için coğrafya eğitimi almaya başlamanın yeterliliğini vurgulamıştır. Coğrafyacı olmak için *coğrafya okumaya başlayınca* coğrafyacı olunur düşüncesine sahip bu grubun %80'i erkek, %20'si kadındır. Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA51: Bir kişi coğrafya öğrenmeye okumaya başlayınca onu sevince coğrafyacı olur. Lise öğretmenim beni lisede coğrafyacı yaptı. (Kadın)

CÖA54: Coğrafya konularını ilk okumaya başlayınca coğrafyacı olunur. (Erkek)

Coğrafyacının yaşına ilişkin *ölümsüz* kategorisi; %4,1 ile oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan yalnız 3 erkek coğrafya öğretmeni adayı coğrafyacının yaşının olmadığını, coğrafyaya katkı sağlayanların katkıları ölümsüz olduğundan kendilerinin de ölümsüz olduğu vurgulanmıştır. Bu kategoriye ilişkin coğrafya öğretmeni adaylarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

CÖA34: Milyonlarca yıl. Ölümsüz. İlk coğrafi bilgiyi kim buldu. O zamandan bu zamana. Bilgi gibi bilginin sahibi de ölümsüzdür. (Erkek)

CÖA71: Dünyanın yaşındadır. İnsanın yaşında. Coğrafya doğa var olunca başladı. Hala devam ediyor. (Erkek)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Coğrafya öğretmen adaylarının coğrafyacı algısını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak coğrafyacının taşıdığı fiziksel özelliklere ilişkin aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafyacının taşıdığı **fiziksel özelliklere** ilişkin algıları *dış görünüş* (1), *bedensel yapı* (2) ve *karakteristik özellik* (3) olmak üzere üç kategoriden oluşmuştur.

* Katılımcılar *dış görünüş*(1) kategorisinde *kıyafet* ve *saç-sakal* temalarında çizimlerde bulunmuşlardır. Coğrafya öğretmen adayları coğrafyacılığı dış görünüş olarak çoğunlukla araziye uygun kıyafetlerle resmetmişlerdir. Bu görsellerde coğrafyacılar hareket kabiliyetinin rahatlığı, kullanılan araç-gerecin ve toplanan materyallerin yerleştirilmesi için bol cepli rahat pantolon ve yeleklerle görülmektedir. Ek olarak coğrafyacılığı yalnız arazide çalışan değil gerektiğinde

mekânsal olarak sınıf, çalışma odası, laboratuvar gibi alanlarda rahat, salaş arazi kıyafetlerinden farklı olarak günlük ve resmi kıyafet de kullandıkları katılımcılar tarafından çizilmiştir. Coğrafya öğretmen adaylarının yarısı coğrafyacıyı saç-sakal temasında tıraşlı ve bakımlı ifade ederken özellikle arazi çizimlerinde neredeyse diğer yarısı saç-sakal uzun veya kısa saç-kirli sakallı görselleşmişlerdir.

* Katılımcılar *bedensel yapı* (2) kategorisinde *beden* ve *yaş* temalarında çizimlerde bulunmuşlardır. Coğrafya öğretmen adayları çizimlerinde beden olarak *sağlıklı-formda-fit, araziye uyumlu, dayanıklı, çevik, güçlü-kuvvetli*; yaş olarak da *orta yaşlı* olarak resmetmişlerdir. Bedensel yapı kategorisinde de coğrafya öğretmen adaylarının coğrafyacının arazi çalışmaları sırasındaki bedensel ve sağlıksal uyumunu vurguladıkları söylenebilir.

* Katılımcılar *karakteristik özellik* (3) kategorisinde coğrafyacıyı öncelikli olarak *hareketli-aktif, disiplinli, kararlı-azimli* ve *dikkatli-özenli* karakter özellikleri ile göstermişlerdir.

*Coğrafyacının fiziksel özellikleri nasıldır sorusunda genel yapı olarak aday öğretmenleri arazi çalışmasına uygun kıyafet, dış görünüş, sağlık ve bedensel yapı ile karakteristik özellikleri ileri sürdükleri söylenebilir.

Asıl amacının mekânı anlama, mekândaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyma yani değişik coğrafi görünümleri analiz ederek insanın mekânı olan yeryüzünün tanınması ve insanın ondan daha iyi faydalanma yollarını öğrenmesini sağlamak olan coğrafya bilimi (Tümertekin, 1994:9) kuşkusuz o mekânda yapılan çalışmalardan bağımsız olamaz. Coğrafya eğitimi de arazi çalışması olmadan düşünülemez. “*Bazı şeyler en iyi dışarıda öğretilir, onlar orada öğretilmelidir.*” (Sharp, 1943). Dolayısıyla arazi çalışması coğrafya biliminin başat yapı taşı olmazsa olmazdır. Coğrafyacı arazide gözlerini açan ve bakmasını bilen kişidir (Tümertekin, 1994). İzbırak’a (1969) göre de “*coğrafya müşahede ilmidir*”. Ona göre coğrafi bir olay, konu, mekân ancak yerinde yapılan inceden inceye görme ve gözleme işi olup, bu ancak araştırma gezileri ile mümkündür. Mademki alan-arazi-mekân coğrafyanın laboratuvarıdır (Özgüç, 1984) coğrafyacı bu laboratuvarında çalışmaya uygun dış görünüş, bedensel yapı ve karakteristik özellikleri taşımalıdır.

Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafyacının **cinsiyetine** ilişkin algıları *cinsiyet önemli değildir, coğrafyacı erkek olmalıdır ve coğrafyacı kadın olmalıdır* olmak üzere 3 kategoride toplanmıştır.

* Katılımcıların üçte ikisi coğrafyacının cinsiyetinin ne olduğunun önemli olmadığını belirtmişlerdir. Kadın ya da erkek olma halinin coğrafyacı olmayla ilişkisi olmadığını düşünmektedirler.

* Katılımcıların üçte biri ise coğrafyacının cinsiyetinin *erkek* olduğunu belirtmişlerdir. Bu fikre sahip grubun üçte ikisini erkekler oluştururken üçte birini kadın coğrafya öğretmen adayları oluşturmaktadır. Arazide gezmek, uzun süre gözlem yapmak, keşif yapmak, macera ve araziye uyumlu fiziksel yapı genel olarak coğrafyacının erkek olması gerektiğine işaret ettiği bu grup tarafından vurgulanmaktadır.

* Katılımcılardan yalnız 4 tanesi coğrafyacının cinsiyetinin *kadın* olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşü savunan katılımcılar coğrafyanın ayrıntıda gizli olduğu ve kadınların ayrıntıcı ve iyi gözlemci oldukları için coğrafyacının cinsiyetinin kadın olduğunu belirtmişlerdir.

Toplum kadın ve erkek olmak üzere iki cinsten oluşur. Fakat bu iki cins varoluşları ve gelişimlerinde birbirlerine bağlı olmalarına rağmen toplumsal yaşamda yer alma biçim ve imkânları açısından farklılıklara sahiptirler. Bunun en somut alanı ise mesleklerdir. Mesleklerde cinslerin temsil durumlarının eşitlik değil farklılık hatta ayrımcılık temeline oturduğu söylenebilir. Bu ayrımcılığın kimin lehine olduğu tartışılmakla birlikte farklı mesleklerde farklı cinslerin avantajlı grupta olduğu söylenebilir (Vatandaş, 2007: 42). Genel olarak Türk toplumdaki ortak kabul kadının mesleki rolünü diğer evcil rollerinin önüne geçmeden oynaması üzerine kuruludur (Parlaktuna, 2010).

Vatandaş (2007) toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı üzerine yaptığı çalışmada erkek ve kadın katılımcıların bazı meslekleri kadın mesleği bazı meslekleri de erkek mesleği olarak kabul ettiklerini ortaya koymuştur. Çalışmanın verilerine göre gündelikçi-temizlikçi, sekreterlik ve hemşirelik meslekleri hem kadın hem erkekler için kadın mesleği olarak görülmektedir. Kadınlar amelelik, politika, ağır vasıta şoförlüğü ve amirlik gibi meslekleri erkek mesleği olarak ifade ederken erkekler amelelik, ağır vasıta şoförlüğü, politika ve müftülük gibi meslekleri erkek mesleği olarak tanımlamaktadırlar. Bu çalışmada hem erkek hem de kadın katılımcılar öğretmenlik ve akademisyenliği hem kadın hem de erkek mesleği olarak görmekteyiz. Temelde dikkat çeken fiziksel güç gerektiren ve araziye doğaya çıkılan işler erkek mesleği olarak nitelendirilmektedir. Bu sonuçlar da çalışmadaki coğrafya öğretmen adaylarının mesleğin cinsiyetine ilişkin farklı görüşlerini destekler niteliktedir.

Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafyacının **yaşına** ilişkin algıları *coğrafyacının herhangi bir yaşı yok, üniversiteden mezun olunca, uzmanlık alınca, coğrafya okumaya başlayınca ve coğrafyacı ölümsüz olmak üzere 5* kategoride toplanmıştır.

*Katılımcılar yarısı coğrafyacının bir yaşı yoktur iyi gözlemci, doğayı seven 7-70'e herkes coğrafyacısıdır derken diğer yarısı coğrafya eğitimi almanın coğrafyacı olmanın önkoşulu olduğuna vurgu yapmışlardır. Bu ikinci yarının birinci soruda yer alan fiziksel özellikleri çizerken orta, genç ve olgun olmak üzere üç farklı biçimde resmettikleri coğrafyacıların yaşlarını yazınsal olarak coğrafyacının yaşı kaçtır biçiminde istendiğinde soruyu daha çok coğrafyacı olma yaşı olarak algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Yalnız 3 erkek coğrafya öğretmeni adayı coğrafyacının yaşının olmadığını, coğrafyaya katkı sağlayanların katkıları ölümsüz olduğundan kendilerinin de ölümsüz olduğunu vurgulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar ile coğrafya öğretmen adaylarının coğrafyacının fiziksel özelliklerine yönelik algıları tespit edilmiştir. Bu sonuçlara dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Çalışma grubu genişletilerek farklı üniversitelerdeki aday coğrafya öğretmenleri arasında farklılıkların olup olmadığı kontrol edilebilir.
- ✓ Arazi çalışmasının bu kadar önemli olduğu bir branşta arazi becerisi üzerine derslerle coğrafya öğretmen adayları desteklenebilir.
- ✓ Dünya ve Türkiye coğrafyasına katkı yapmış coğrafyacıların tanıtılmasına yönelik seçmeli bir ders coğrafya öğretim programına eklenmesi sağlanabilir.
- ✓ Coğrafyacı mesleki kimliğinin tanınırlığının yaratılmasında, farkındalık yaratmak ve dikkat çekmek adına farklı yaş gruplarında bu çalışma tekrarlanabilir.

KAYNAKLAR

- Ağgül Yalçın, F. (2012). “öğretmen adaylarının bilim insanı imajlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi”, İlköğretim Online, 11(3), 611-628.
- Balcı, A. (2005). Sosyal bilimlerde araştırma. (5. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Beardslee, D. C. ve O'Dowd, D. D. (1961). The college-student image of the scientist. *Science*, 133 (3457), 997-1001. DOI: 10.1126/science.133.3457.997
- Bilen, K., Özel, M. ve Bal, M. S. (2012). “üniversite öğrencilerinin bilim adamı algıları”, X. Ulusal Fen ve Matematik Eğitimi Kongresi. 27-30 Haziran. Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Niğde.
- Chambers, D. W. (1983). “Stereo typic images of the scientist: the draw-scientist test”, *Science Education*, 67 (2), 255–265.
- Corbin, J., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons and evaluative criteria. *Zeitschrift für Soziologie*, 19(6), 418-427.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Erten, S., Kiray, S. A., ve Şen-Gümüş, B. (2013). “Influence of scientific stories on student ideas about science and scientists”, *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology*, 1(2), 122-137.
- Finson, K. D., Beaver, J.B., ve Cramond, B.L. (1995). “Development and field tests of a checklist for the draw-a-scientist test”, *School Science and Mathematics*. 95 (4), 195-205.
- Güler, T ve Akman, B. (2006). “6 yaş çocuklarının bilim ve bilim insanına ilişkin görüşleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31, 55-66.
- İzbrak, R. (1969). Coğrafi araştırma gezileri ve hazırlıkları, Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, 2,1-62.
- Kahle, J. B. (1989). Images of scientists: gender issues in science classrooms. *The Key Centre For School Science And Mathematics*. 4, 1-9.
- Karaçam, S., Aydın, F., ve Digilli, A. (2014). Fen ders kitaplarında sunulan bilim insanlarının basmakalıp bilim insanı imajı açısından değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 606-627.
- Krajčovich, J G ve Smith, J K (1982). “The development of the image of science and scientists scale”, *Journal of Research in Science Teaching*, 19, 39-44
- Korkmaz, H. (2004). Fen ve teknoloji eğitiminde alternatif değerlendirme yaklaşımları, Ankara: Yeryüzü Yayınevi.

- Küçük, M., ve Bağ, H. (2016). 4 ve 5. Sınıf öğrencilerinin bilim insanı imajlarının karşılaştırılması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 125-138.
- Laçın-Şimşek, C. (2011). "Women scientist in science and technology textbooks in turkey", *Journal of Baltic Science Education*, 10(4), 277-284.
- Mead, M., ve Metraux, R. (1957). "Images of the scientists among high-school students", *Science*, 126, 384-390.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2nd Ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özgelen, S. (2012). "Turkish young children's views on science and scientist", *educational sciences: Theory & Practice*, Special Issue, Autumn, 3211-3225.
- Özgüç, N.(1984). Beşeri coğrafyada veri toplama ve değerlendirme yöntemleri. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. No:2511, İstanbul.
- Özoğlu, Ç., S. (1994). Bilim ve eğitim ilişkileri. Türkiye Bilimler Akademisi-Bilimsel Toplantı Serileri-2, 2-3 Aralık 1994 (syf. 75-83). Ankara: TÜBA.
- Öztürk Demirbaş, Ç. ve Dikmenli, Y. (2016). Coğrafya öğretmeni adaylarının coğrafyacı algısı I: zihinsel özellikler ve çalışma durumu, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 7(24),75-98
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi/Analysis of gender-based occupational discrimination in Turkey. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1217-1230.
- Rawson, C. H. ve McCool, M. A. (2014). "Just like all the other humans? Analyzing images of scientists in children's trade books", *School Science and Mathematics*, 114(1), 10-18. DOI: 10.1111/ssm.12046.
- Rennie, L. J. (1986). *The image of a scientist: perceptions of preservice teacher*, Unpublished paper, University of Western Australia.
- Sharp, L. B. (1943). Outside the classroom. *The Educational Forum*, 7(4),363-368.
- Schibeci, R.A. ve Sorenson, I. (1983). "Elementary school children's perceptions of scientists", *School Science and Mathematics*. 83 (1),14-19.
- Scott, A. B., ve Mallinckrodt, B. (2005). "Parent alemoational support, science self-efficacy, and choice of science major in undergraduate women", *The Career Development Quarterly*, 53, 263-273.
- Steinke, J. (2005). "Cultural representations of gender and science: portrayals of female scientists and engineers in popular films", *Science Communication*, 27, 27-63
- Storey, L. (2007). Doing interpretative phenomenological analysis. In E. Lyons ve A. Coyle (Eds.). *Analysing Qualitative Data In Psychology*. (p. 51-64). Los Angeles: SAGE Publications.
- Tenenbaum, H. R., ve Leaper, C. (2003). "Parent-child conversations about science: The socialization of gender in equities?", *Developmental Psychology*, 39(1), 34-47.
- Tümertekin, E.(1994) Ekonomik coğrafya, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. No:2926, İstanbul.

- Türkmen, H. (2008). "Turkish primary students' perceptions about scientist and what factor saffecting the image of the scientists", Eurasia Journal of Mathematics, Science &Technology Education (EJMSTE),4(1), 55-61.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. Sosyoloji Konferansları. (35), 29-56.
- Yıldırım, A. (1999). Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. Eğitim ve Bilim, 23(112)1-17
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

SUMMARY

Introduction

A teacher is the only agent who can influence both science and scientist notions in students' minds during learning-teaching experiences. Teachers are expected to help students comprise a scientist image beyond the stereotypes, so the scientist image of teachers is to be in this sense. Various reasons have been asserted about how these scientist stereotypes existed in students' minds. In the source of these scientist images, notably television and then media, families, teachers, peers and the popular culture presented by the media were seen to be influential on this process. One of the visual sources of students related to scientist images is the course books. Also, the positive and negative experiences in the past resulted in the young to comprise a geographer image and perception in their minds. In the literature, no specific study has been conducted about geographer identity and image thus far. In this sense, it is a unique study which aims to determine the geographer image of geography teacher candidates based on perceptions and senses.

Method

The study is of qualitative design, and aims to reveal how geography teacher candidates perceive the physical properties of a geographer. The study sample consists of 74 geography teacher candidates, 29 of whom were females and 45 of whom were males from Gazi University, Gazi Education Faculty, Social Sciences and Turkish Education, Geography Teaching Department. A semi-structured interview form consisting of 3 questions was developed by the researcher as the data collection instrument of the study.

Findings (Results)

Based on the participant teacher candidates' drawings and statements, a geographer is of three categories: appearance, physical body and characteristic features. While expressing the physical features of a geographer, the participants drew clothes, hair style, beard, moustache etc. under the appearance category.

The participants' opinions about the gender of a geographer can be grouped under three categories: gender is not matter, male and female. Two out of three of the participants in the study expressed that the gender of a geographer is not important issue. Related to the age variable, the teacher candidates' statements can be grouped in 5 categories: no age, just graduated from university, just received master's, just started to study geography and immortal.

The participant geography teacher candidates gave the name of Alexander von Humboldt as the most important geographer in the world. Secondly, they mentioned about Piri Reis, and thirdly they answered Friedrich Ratzel. About half of the geography teacher candidates stated that the most important geographer in Turkey is Sırrı Erinç.

Half of the participant geography teacher candidates indicated a field of work directly related to geography as their chosen career path. In terms of sub-discipline, 35% of the participants stated that they wanted to work in human geography; 18.9% wanted to work in physical geography fields. Among the

participants, 70% stated that they wanted to solve problems directly related to environment.

Conclusion and Discussion

The participant teacher candidates' drawings and statements fell into three categories: appearance, physical body and characteristic features. In constructing the physical features of a geographer, the participants drew clothes, hair style, beard, moustache etc. under the appearance category. More than half of the participant geography teacher candidates drew a geographer wearing loose, casual trousers with many pockets and vest under the clothes theme. Nearly half of the participants drew a geographer in a smart shave and well-groomed. However, another half drew a geographer with long or dirty hair and beard especially on land works. The participants were secondly asked to draw about physical body and age categories under the physical properties theme. Under the physical body theme, the participants emphasized that a geographer is to be healthy, adaptive to field, strong and agile due to working on the fields. In terms of age theme, 62% of the participants drew a medium-aged geographer; 31% drew a young geographer and 7% drew an old-mature geographer. Under the third category, characteristics features, the participants' statements were added to their drawings. Among these statements, the prominent four characteristics were being vigorous-active, disciplined, determined-resolved and attentive-meticulous.

The participants' opinions towards gender variable were grouped in 3 categories: gender is not matter, male and female. Two out of three participants in the study expressed that the gender of a geographer is not important issue. About one out of three participants referred to male as the gender of a geographer. Only 4 participants pointed out female as the gender of a geographer.

The opinions of the participant geography teacher candidates concerning the age of a geographer were grouped in 5 five categories: no age, just graduated from university, just received master's, just started to study geography and immortal. Half of the participants stated that there was no specific age of a geographer, and about one out of three associated to be a geographer with being graduated from a related university department.

In the light of the study findings, the geography teacher candidates' perceptions towards the physical properties of a geographer were described. Based on these findings, the following implications can be made:

- Through expanding the sample, whether there are differences in geography teacher candidates' opinions across different universities.
- In such a discipline in which field works play important roles, additional courses improving students' abilities on the field, can be added to the curriculum.
- An optional course which introduces the prominent geographers in Turkey and in the world, can be added to the curriculum.
- This study can be repeated with different age groups to introduce the professional identity of geographer occupation, to raise awareness and take attention to the discipline.